

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
2023**

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ

Deinde, cum lacrimae suae, diu cohibitae, vincerent prorumperentque, egrediebātur; tum **se** dolōri dabat et paulo post siccis oculis redibat. Scribōniānus arma in Illyrico **contra Claudium** moverat; fuerat Pactus in partibus eius et, occiso Scribōniāno, Rōmam trahebātur. Erat ascensurus navem; Arria milites orābat, ut simul imponerētur. Non impetrāvit: conduxit **piscatoriam** naviculam ingentemque navem secūta est.

Caecilia, uxor Metelli, dum more prisco omen nuptiale petit filiae sorōris, ipsa fēcit omen. Nam in sacello quodam nocte cum sorōris filiā persedēbat expectabatque dum aliqua vox congruens proposito audirētur. Tandem puella, longā morā **standi** fessa, rogāvit materteram, ut sibi paulisper loco cederet. Tum Caecilia puellae dixit: «ego libenter tibi meā sede cedo». Hoc dictum paulo post res ipsa confirmāvit.

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των αποσπασμάτων «Scribōniānus arma in Illyrico ... secūta est» και «Nam in sacello ... res ipsa confirmāvit».

Μονάδες 20

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- B1.** Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις με βάση το περιεχόμενό τους ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

1. Η λατινική γλώσσα έχει καταγωγή από την ινδοευρωπαϊκή ομάδα γλωσσών.
2. Ο Κικέρων διακρίνεται κυρίως για το ποιητικό του έργο.
3. Ο Ιούλιος Καίσαρ διέπρεψε στο είδος των απομνημονευμάτων με ιστορικό περιεχόμενο.
4. Ο Τίτος Λίβιος θεωρείται ο ευρετής του είδους της ποιητικής επιστολής.
5. Ο Βιτρούβιος είναι ο συγγραφέας του έργου «Για τη φύση των πραγμάτων» (*De rerum natura*).

Μονάδες 10

- B2.** Να εντοπίσετε στα παραπάνω κείμενα από μία ετυμολογικά συγγενή λέξη της λατινικής για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νεοελληνικής γλώσσας:

μετάδοση, ναυάγιο, νυχτερινός, απόσταση, μητρότητα

Μονάδες 10

- Γ1α.** «**Nam in sacello ... meā sede cedo**»: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τέσσερα (4) ουσιαστικά της γ' κλίσης (μονάδες 2) και να τα μεταφέρετε στη γενική του πληθυντικού αριθμού (μονάδες 2).

Μονάδες 4

- Γ1β.** Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις / συνεκφορές:

lacrimae	: την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό
diu	: τους άλλους δύο βαθμούς του επιρρήματος
siccis	: την ίδια πτώση του θηλυκού γένους στον άλλο αριθμό
eius	: την αιτιατική πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος
ingentem(que)	: τους άλλους δύο βαθμούς του επιθέτου (στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση)
Hoc dictum	: την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό
res ipsa	: τη γενική πτώση στον ίδιο αριθμό

Μονάδες 11

Μονάδες 15

- Γ2α.** «**Arria ... secūta est**»: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τέσσερα (4) ρήματα που βρίσκονται σε οριστική έγκλιση (μονάδες 2) και να τα μεταφέρετε στο γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή (μονάδες 2).

Μονάδες 4

- Γ2β.** Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθένα από τα παρακάτω ρήματα (για τους περιφραστικούς τύπους να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο):

vincerent	: το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή
egrediebātur	: το απαρέμφατο του ενεστώτα
redībat	: τη μετοχή του ενεστώτα στη γενική ενικού στο ίδιο γένος
moverat	: την αφαιρετική στο σουπίνο
fuerat	: τον ίδιο τύπο στην υποτακτική
Erat ascensūrus	: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του παρακειμένου

petit	: τη γενική και την αφαιρετική του γερονδίου
fēcit	: το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα και του μέλλοντα στην ίδια φωνή
dixit	: το β' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα στην άλλη φωνή

Μονάδες 11
Μονάδες 15

- Δ1α.** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους:
- se:** είναι στο
- contra Claudium:** είναι στο
- piscatoriam:** είναι στο
- standi:** είναι στο
- paulo** (στο δεύτερο απόσπασμα):
είναι στο

Μονάδες 10

- Δ1β.** «**Hoc dictum paulo post res ipsa confirmavit**»: Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

Μονάδες 5
Μονάδες 15

- Δ2α.** «**Nam in sacello quodam ... loco cederet**»: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τις δύο (2) δευτερεύουσες προτάσεις (μονάδες 2), να αναγνωρίσετε το είδος τους (μονάδες 2), να δηλώσετε τη συντακτική τους λειτουργία (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους (μονάδες 4).

Μονάδες 10

- Δ2β.** «**ego libenter tibi meā sede cedo**»: Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση από το «**Caecilia dixit**».

Μονάδες 5
Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1.

Ο Σκριβωνιανός είχε στασιάσει στην Ιλλυρία εναντίον του Κλαυδίου· ο Παίτος είχε πάει με το μέρος του και, αφού σκοτώθηκε ο Σκριβωνιανός, στη Ρώμη τον οδηγούσαν σιδηροδρόμιο. Επρόκειτο να επιβιβαστεί σε πλοίο· η Αρρία παρακαλούσε τους στρατιώτες να επιβιβαστεί μαζί. Δεν το κατόρθωσε: νοίκιασε ένα ψαροκάικο και ακολούθησε το πελώριο πλοίο.

.....

Μια νύχτα δηλαδή καθόταν (μαζί) με την κόρη της αδελφής (της) σε κάποιο μικρό ιερό και περίμενε, μέχρι να ακουστεί κάποια φωνή, που να ανταποκρινόταν στο σκοπό (τους). Τελικά, η κοπέλα, κουρασμένη από την πολλή ορθοστασία (ή: από τη μεγάλη διάρκεια της ορθοστασίας), ζήτησε απ' τη θεία (της) να της παραχωρήσει για λίγο τη «θέση» της. Τότε η Καικιλία είπε στην κοπέλα: «Εγώ πρόθυμα σου παραχωρώ τη θέση μου». Αυτό το λόγο επιβεβαίωσε μετά από λίγο η ίδια η πραγματικότητα.

ΘΕΜΑ Β

B1. α) Σωστό

β) Λάθος

γ) Σωστό

δ) Λάθος

ε) Λάθος

B2. μετάδοση: **dabat**

ναυάγιο: **navem, naviculam**

νυχτερινός: **nocte**

απόσταση: **standi**

μητρότητα: **materteram**

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. α. nocte: **noctium**
sororis: **sorum**
vox: **vocum**
sede: **sedum**

Γ1. β. lacrima
Συγκριτικός: **diutius**, υπερθετικός: **diutissime**
sicca
ea
Συγκριτικός: **ingentio(rem)que**, υπερθετικός: **ingentissimam(que)**
haec dicta
rei ipsius

Γ2. α. orabat: **orabunt**
impetravit: **impetrabunt**
conduxit: **conducent**
secuta est: **sequentur**

Γ2. β. vicisti
egredi
redeuntis
motu
fuisset
ascensuri fuerint
γενική: **petendi**, αφαιρετική: **petendo**
ενεστώτας: **fac**, μέλλοντας: **facito**
dicimini

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. α. se: είναι άμεσο αντικείμενο **στο** ρήμα «dabat» (εκφράζει άμεση αυτοπάθεια).

contra Claudium: είναι εμπρόθετος (επιρρηματικός) προσδιορισμός εναντίωσης **στο** ρήμα «moverat».

piscatoriam: είναι επιθετικός προσδιορισμός **στο** «naviculam».

standi: είναι γενική γερουνδίου σε θέση γενικής αντικειμενικής **στο** «mora».

paulo: είναι αφαιρετική του μέτρου – της διαφοράς **στο** «post».

Δ1. β. Hoc dictum paulo post re ipsa confirmatum est.

Δ2. α. dum aliqua vox congruens proposito audiretur: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Συντακτικά λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα εξάρτησης «expectabat». Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η πράξη περιγράφεται ως προσδοκία ή επιδίωξη σε σχέση με την πρόταση εξάρτησης και δηλώνεται το υστερόχρονο. [Συγκεκριμένα, με υποτακτική παρατατικού (audiretur), γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (expectabat)].

ut sibi paulisper loco cederet: δευτερεύουσα ουσιαστική βουλευτική πρόταση. Συντακτικά λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο του ρήματος εξάρτησης «rogavit». Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το περιεχόμενο της είναι απλώς επιθυμητό. Συγκεκριμένα, με υποτακτική παρατατικού (cederet), γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (rogavit: ιστορικός παρακείμενος). Έχουμε ιδιομορφία ως προς την ακολουθία των χρόνων, γιατί η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός κύριας και δευτερεύουσας πρότασης) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της.

Δ2. β. Caecilia dixit se libenter illi sua sede cedere.